

ଅର୍ପି

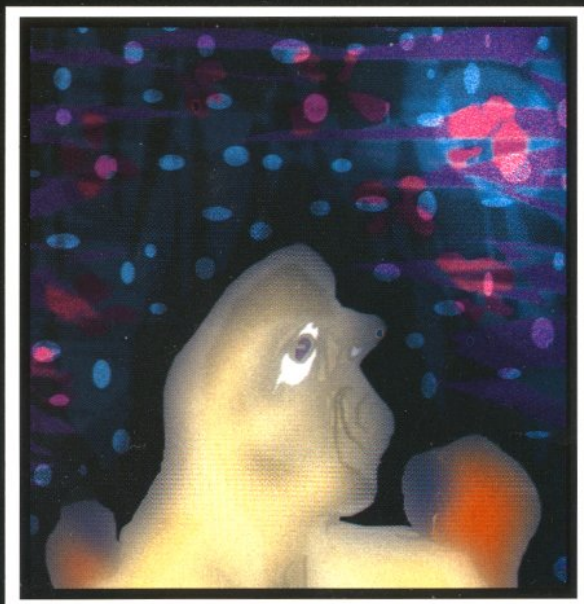
Alberto Cantoni

ସ୍ୱେତ

NA HOUPAČCE
ANTIPATIÍ

ଅର୍ପି

ସ୍ୱେତ

ଅର୍ପି

ଅର୍ପି ସ୍ୱେତ

ସ୍ୱେତ

Alberto Cantoni

NA HOUPAČCE
ANTIPATÍ

Novela *sui generis**

VOLVOX GLOBATOR

* Čili svérázná, což prozatím znamená, že má být čtena pomalu, asi tak tři nebo čtyři odstavce týdně. Nehrozí naprosto žádné nebezpečí, že čtenář ztratí nit vyprávění.

© Alberto Cantoni, 1887
Translation © Alice Flemrová, 1998

ISBN 978-80-7511-023-7 (pdf)
ISBN 978-80-7511-022-0 (epub)

**KNIHA PRVNÍ
UNIVERZÁLNÍ VŠELÉK**

1

Je mi čtyřicet let, dokonce právě dneska. Což je den jako stvořený k tomu, abych pohovořil o sobě a svých záležitostech, avšak zcela zvláštním způsobem. A to, jako kdyby byla země stvořena toliko pro mě a mou manželku a všichni zbývající smrtelníci za námi občas vykoukli jen proto, aby stvrdili či vyvrátili vše, co se týká pouze nás. Pokud se vám pupek tohoto nového světa bude zdát tolik důležitý jako mně, bude to znamení, že jde o šťastné setkání a že si porozumíme.

Má první léta odbudeme v rychlosti, protože jsem se stal sirotkem takřka po narození. Vzal si mě k sobě jeden strýc a vyslal mě na toulku po kolejích a univerzitách. Poté zemřel a všechno mi odkázal. Já jsem však po jeho penězích nikdy nedychtil, protože jsem měl dost vlastních a protože bych ho býval i nabalzamoval zaživa, kdyby to šlo, pod podmínkou, že by se staral jak o ty své, tak o ty moje. Ale co se dá dělat, když člověk zemře? Musíme vytrvat a podřídit se jeho přání. A to jsem musel učinit i já, ovšem s jediným a dvojím úmyslem: totiž, nikdy o nic nepřijít a nikdy ničeho nenabýt. Užívat si zkrátka svého majetku a pěkně ho ve zbývajícím čase zhutnit a upevnit. Což mě nestálo žádnou velkou námahu, jelikož jsem si nepřestoval žádné neřesti, vyjma oné velice úsporné, která spočívala v nepřetržitém pozorování všeho. Snažil jsem se jí nabažit změnou povětří, zemí, osob a věcí, avšak čím více jsem upadal do netečnosti vůči okolí, s o to větší divokostí jsem se pouštěl do pozorování sebe sama. Pročež jsem se z cest vrátil domů, odkud právě píši: do krásného čtyřpatrového domu, situovaného přibližně mezi 40.

a 45. stupněm severní šířky. Chci se zabývat postavami a nikoli krajinou, a proto nevidím naprosto žádnou nutnost nějakého dalšího upřesnění místa.

2

* (S pomocí boží led prvního představování pomalu roztává. Již nepocituji takové rozpaky, strnulost ani snahu po vyrovnanosti. Asi to má na svědomí ta má dychtivost se svěřit, jež mne znenadání přepadla. Že je to pěkně nepříjemná dychtivost, na to můžete vzít jed. Pokud na sebe povím jeden gram nepěkností, ten, kdo mě uslyší, si bude přát, aby se z něj hned stala celá libra. A když pohovořím pochvalně, budu muset ukázat celou paži, jen abyste mi uvěřili alespoň tu dlaň. Ale na vině není jenom ten, kdo poslouchá, i ti, jež se svěřovali přede mnou, si z ní nesou svůj díl. Cožpak jsme je neviděli, kterak se nevzrušeně přenášejí přes ty nejkritičtější a nejrozporuplnější okamžiky svých výpovědí? Pravdu lze povědět tisícerými způsoby, a tudíž ta nejmenší křivda, které se na doznávajícím můžeme dopustit, je, když uvěříme, že ji říká po svém.

Avšak já, který nemám prazádnou potřebu vydávat se za někoho, kým nejsem, tedy nebudu muset nalézt nějaký natolik

* Odstavce v závorkách byly napsány na způsob jakési prémie pro poklidné a bezúhonné čtenáře, kteří se prokousávají každíčkou stránkou tak hodinku či dvě. Kdo má více naspěch, nechť je přeskočí.

otevřený a drsný způsob, kterak vám sdělit tuto nejsvětější pravdu, že pokud mi pak neuvěříte, bude to vaše vina? A jak to mám udělat? Abstrahovat se časově, tak jako jsem se již abstrahoval místně? Mám se snad vydávat za lidskou bytost, která žila někdy mezi sv. Augustinem a Lvem XIII.? Vždyť bych se stal jakousi putující tezí, téměř jen myšlenkou, nebyl bych už člověkem. Mám vás tedy plačky prosit, abyste to všechno spolkli i s navijákem? Smáli byste se. Takže, jak z toho ven?

Vymotám se z toho takto. Budu se pohybovat, jak jen to půjde, po modravém poli svých úmyslů. Nikdo z nás není povolán, aby se z nich zodpovídal, s výjimkou případů, kdy je překroučíme, abychom jimi výhodně zamaskovali naše skutky. Ale v té chvíli každý muž hbitě prohlásí, že se nedopustil ničeho krom narození, žití a ženitby, tak jako ti ostatní, a pokud by následky té jeho jediné a jedinečné námahy (manželství) byly takové, že nikdo, a dokonce ani jeho svědomí by mu nemohlo vyčíst ani to nejmenší, jaký důvod by tedy mohl mít, aby lhal, aby překroucel své úmysly? Ne, ne, jen buďte ujištěni, že pokud mi neuvěříte, znamená to pouze, že nedobrý úmysl máte vy. Raději si ho rychle vyžeňte z hlavy, ať si neuříznete ostudu).

3

Povězte mi pravdu: působili na vás lidé a věci, jež vás obklopují, vždy stejným dojmem? Určitě ne. Vaše prizma se již nejméně jednou změnilo, a to, co jste viděli jako děti, už teď, i pokud

jste dosud mladí, nevidíte. Jste však přesvědčeni, že se ještě můžete změnit, jen když vám bude milostivě umožněno pobývat i nadále na tomto světě. Avšak i nezávisle na věku: to jste si nikdy nevšimli, že se vám nějaká osoba či věc několikrát za sebou zalíbila a znelíbila, a to v relativně krátké době? Tohle se přece muselo přihodit víceméně každému, a lidem, kteří se okázale pyšní rychlejším a lepším postřehem, ještě ve větší míře než těm ostatním. Kdybyste věděli, jak často se to přihodilo mně!

Tak často, že jsem byl nucen vyvodit z toho závěr, že se den ode dne velice liším sám od sebe a že se den ode dne od sebe velice liší i ti ostatní. Nádherný závěr! Plyne z něj, že už mi nestačilo toliko pozorovat stále a všechno, ale že jsem při tom musel vycházet z principu, podle něž může jedna věc nebo jedna osoba obsahovat více věcí či osob. Třebaže nás je už tak dost, počítáno jeden za jednoho.

A nechme klidně stranou neživý svět; přistupujeme přece k němu v souladu s mírou vrozené kuráže, s myšlenkami, jež se nám honí hlavou, s místem, odkud se na něj zadíváme! Avšak pokud jde o lidi, kteří nám leží mnohem více na srdci, o lidi, kteří nám stojí po boku celý boží den, cožpak snad máme dispozici nějakého jiného pomocníka než pouhou možnost je posuzovat či je alespoň vzájemně odlišovat a příliš se pak v důsledku toho nezměnit? I já sám budu muset jednoho krásného dne zemřít v nevědomosti toho, zda jsem byl spíše dobrý než špatný, či spíše špatný než dobrý. A pokud se to nedozvím ani já, což je ovšem dost pravděpodobné, neznamená to snad, že jsem to nemohl nijak ovlivnit?

Tak tohle jsou, obecně vzato, moje výkřiky bolesti při prvním

shledání nestálosti vlastních soudů, neřkuli lidských soudů obecně. Avšak jedna věc se v závislosti na tom nestávala nestálejší nebo naopak trvalejší, a to ať už jsem si připadal dobrý či špatný, ať už jsem doufal, že mám pravdu, či jsem se bál, že se strašlivě mýlím, přece jsem... mám to říct?... přece jsem vždycky pociťoval silnou potřebu, dokonce krajní nutnost mít... a teď pozor, protože já vám to tedy řeknu!... mít na někoho opravdový dopal.

A je to venku.

4

Zpočátku, jako úplný mladíček, jsem se tím téměř bavil, protože jsem pozoroval, kterak půvabně hopsám sem a tam, uchvacován stále novými a ne zcela hlubokými antipatiemi. Avšak jak přibývala léta, rostla i má neřest a mně už nestačilo být stále na někoho rozzloben, ať už to byl kdokoliv, nýbrž jsem pomaloučku, ale zato vydatně, skrápěl svou přízni jen několik málo osob, ale vždy s onou zvláštností, že totiž jedna z nich mě, nikoli vlastní vinou, stále více a více dopalovala a tím pádem se mi ti ostatní okamžitě jevili mnohem méně protivní, mnohem méně nesympatičtí, skoro milí. Tahej, tahej, dokud všechny popruhy neprasknou, a potom přicházela chvíle, kdy jsem nakonec musel přesvědčit sám sebe, že jsem byl příliš nespravedlivý k onomu jedinci, který u mě upadl v takovou nemilost, a naopak prevelice shovívavý k těm ostatním, a tehdy, v těch přetěžkých případech, se okamžitě

dostavovala krize! Krize divoká jako všechna ta dramata, která probíhají potichu a mlčky v hloubi naší hrudi, krize, během níž se má duše během přemísťování náklonnosti k dotyčnému Petrovi tajně utápěla v takové záplavě slz míru a usmíření, že by se nad ní kámen ustrnul. Potom se dostavovala pohoda, a já jsem si namlouval, že jsem konečně našel správnou váhu a míru všech lidí, ale kdež! Stačilo jen poměřit ostatní výše zmiňované osoby, abych si hned všiml, že závaží, jehož se zbavil Petr, zatím dopadlo na Pavla nebo Pepíka, anebo, to abych nikomu příliš neublížil, zatížilo oba dva rovným dílem. A tak dále, dokud jsem, zcela nasycen antipatií, neosvobodil tyto dva od dlouhotrvajícího přívalu své nelibosti a nedoplnil řadu nějakým Janem... zcela čerstvým.

5

Navíc se mi často stávalo, že se tihle svěží Janové rekrutovali právě z řad jedinců, kteří mi při prvním kontaktu přirostli co nejvíce k srdci, a naopak, že ty zpočátku nejodvrhnutější osoby téměř pokaždé ztrácely svou nepříjemnost, aby mi pak rostly před očima ruku v ruce s tím, jak jsem je stále lépe poznával. Toto časté a kratochvilné nahoru dolů, které tvořilo společně s přednostní rozmrzelostí celičkou náplň mého života, mě postupem času přivedlo k improvizovanému programu: ten spočíval v tom, že jsem téměř nedal ani na první, ani na ten druhý dojem, čímž jsem si zajistil, že ty mé superpřelétavé city nikdy

neškodily protivům a vždy mě chránily před přílišnou vřelostí k sympaťákům. Nicméně, existovala jistá věc, která vždy nějak vyklouzla ze všech mých programů, totiž bezuzdná radost, jež mě zaplavovala celého, vždycky když jsem si v určitých momentech, při pomýšlení na nějakého konkrétního člověka mohl říct: „Jen předstírej, jen si klidně předstírej. Vždyť ty mě nemůžeš ani vystát a mě ti to tak strašně těší. Takhle mám jistotu, alespoň prozatím, že v tobě probouzím stejně nevyslovitelný dopal jako ty ve mně.“

Ale ano, ano, jen si to všichni přiznejme, vždyť je to pravda. Moci tak říct někomu do očí „Je mi potěšením, že jsem ti nesympatický!“ je ta největší rozkoš, kterou si člověk dokáže představit. O mnoho větší, alespoň pokud jde o mě, než potěšení sledovat poté tutéž osobu, jak stoupá na mém žebříčku oblíbenosti a následkem toho si představovat, že i ona by mě mohla snášet o trošinku lépe.

Avšak navzdory těmto čistým radostem a bláznivým zálibám se mi v hloubi duše velice brzy zrodila pochybnost tak mučivá a tolik se blížící jistotě, že si ji chci ponechat až na další plamennou kapitolu.

6

A to pochybnost, že viníkem je spíše vlajka než vítr. Čímž chci říci, že ta má střídaní přívětivosti a nevrlosti závisela mnohem více na nějaké původní ve mně přebývající neřesti než na opravdických

zásluhách a prohřešcích těch druhých. „Já jsem jistý druh oživlé závory, ale pro svět by znamenalo hotovou pohromu, kdyby měli všichni kolísat mezi dobrem a zlem, tak jako se mi zdá, že kolísají, nebo kdyby každý člověk váhal mezi těmi nejrozličnějšími a nejdávnějšími city stejně jako já. Byli bychom všichni blázni a kdo by tedy všechny ty blázný léčil, když by byli blázni všichni? Ale já se znám a tudíž se budu léčit sám.“

Nejhorší je, že se naše nesmrtelná duše nedá léčit ani osvěžovadly, ani posilovadly a dokonce ani dávidly. Existují sice lékaři materialisté, kteří se neostýchají popadnout ji zepředu či zezadu, ať už pomocí projímadel nebo klystýrů, ale to, že s ní takhle nepěkně zacházejí, je způsobeno právě tím, že na ni nevěří. Nemocná duše vyžaduje naprosto jiné pročištění než prolití ricinovým olejem. Nemocná duše chce, aby se na ni zaútočilo spíš zbraněmi jejího kalibru než těmi jednoduchými, a tudíž se nejdříve, dokonce ze všeho nejdříve dožaduje hrdinské pomoci, totiž manželství. Je dušička bázlivá? Sem s nějakou kurážnou a pěkně je spojíme. Je ztřeštěná? Sem s nějakou ustrašenou dušinkou, a alespoň podle toho, co se říká, uvidíte je obě bloudit světem:

Pokorně a s hlavou skloněnou.

A stane se tak jediná duše ze dvou, jimiž byly před svatbou.